

Cuprins

Argument	7
ROLUL TRATATULUI DE LA NISA ÎN EVOLUȚIA CONSTRUCȚIEI UNIUNII EUROPENE – ANALIZAT LA 20 DE ANI DE LA INTRAREA ÎN VIGOARE	9
<i>Augustin FUEREA</i>	
FILOSOFIA JURIDICĂ JURISPRUDENȚIALISTĂ ÎN RAPORT CU CETAȚENIA SAU CU PRINCIPIUL IDENTITAR EUROPEAN	26
<i>Valerius M. CIUCĂ</i>	
VAN GEND EN LOOS DUPA 61 DE ANI. AMPRENTA ASUPRA CETAȚENIEI EUROPENE	34
<i>Aurora CIUCĂ</i>	
ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE DESPRE SUPREMAȚIA DREPTULUI UNIUNII EUROPENE	44
<i>Nicoleta DIACONU</i>	
PRINCIPIUL SOLIDARITĂȚII ÎN ORDINEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE ȘI REFLECTĂRILE SALE PARTICULARE ÎN MATERIE DE SECURITATE ȘI APĂRARE	57
<i>Constanța MĂTUȘESCU</i>	
O PREOCUPARE CONSTANT ACTUALĂ – (RE)DEFINIREA ȘI CONSOLIDAREA STATULUI DE DREPT ÎN EUROPA. ACCENTUL PUS PE JUSTIȚIE	87
<i>Steluța IONESCU</i>	
PROTEJAREA STATULUI DE DREPT ÎN CEEA CE PRIVEȘTE APLICAREA PRINCIPIILOR ȘI VALORILOR UNIUNII EUROPENE	111
<i>Eduard CĂLINOIU</i>	
PRINCIPIUL SUPREMAȚIEI DREPTULUI UNIUNII EUROPENE – IDENTITATEA NAȚIONALĂ CA LIMITĂ A ACESTUIA	122
<i>Vlad NEAGOE</i>	

AUTONOMIA ORDINII JURIDICE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN RAPORT CU DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI.....	175
<i>Gabriela NEMȚOI</i>	
CONSTITUȚIONALIZAREA DREPTULUI EUROPEAN: MODELE ȘI TENDINȚE	191
<i>Lavinia Andreea BEJAN</i>	
ASPECTE CONTRADICTORII ÎN LEGISLAȚIA EUROPEANĂ ȘI NAȚIONALĂ PRIVIND REGIMUL APLICABIL CONSTITUIRII ȘI FUNCȚIONĂRII BĂNCILOR DE DEZVOLTARE	200
<i>Raluca DINU</i>	
DE LA MINISTERUL PUBLIC LA PARCHETUL EUROPEAN	217
<i>Vasile PĂVĂLEANU</i>	
MANDATUL EUROPEAN DE ARESTARE ÎN JURISPRUDENȚA CURȚII DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE. ÎNTREBĂRI PRELIMINARE FORMULATE DE INSTANȚELE ROMÂNE	226
<i>Alina GENTIMIR</i>	
COOPERAREA POLIȚIENEASCĂ INTERNAȚIONALĂ DIN PERSPECTIVA INSTRUMENTELOR JURIDICE ALE UNIUNII EUROPENE.....	248
<i>Cristian MACSIM</i>	
ÎN DEMASCAREA VIITORULUI: TRANSPARENȚA ADMINISTRATIVĂ ȘI REVOLUȚIA IA ÎN UE.....	271
<i>Raluca ONUFREICIUC</i>	

Argument

Odată cu crearea Comunităților europene în anii '50 ai secolului trecut, s-au pus bazele unui drept al integrării caracterizat prin atribuirea de competențe unor instituții comune și având capacitate juridică internațională. Comunitatea juridică inițială, consolidată prin tratate succesive, amintind de profetica declarație a lui Robert Schuman despre Europa Unită care nu se va împlini „dintr-o dată, ci prin realizări concrete care creează mai întâi o solidaritate de facto”, se regăsește azi în noua Uniune care continuă să dezvolte acquis-ul și să desăvârșească ordinea juridică așezată, asemenea templelor, pe marile colonne ale principiilor (primatul asupra dreptului intern și efectul direct în ordinea națională).

Tema amplă a ordinii juridice și a jurisdicțiilor europene, mereu actuală și incitantă este revizitată de cercetători dedicați Ideii europene, membri ai Societății Române de Drept European (SRDE) în prezentul volum publicat sub auspiciile Academiei Oamenilor de Știință din România. Astfel, cititorului interesat i se deschid perspective asupra marilor etape ale construcției Uniunii Europene (Tratatul de la Nisa, Tratatul de la Maastricht și instituirea cetățeniei europene), asupra principiilor supremației (cu limitările impuse de identitatea națională), efectului direct și solidarității (în materie de securitate și apărare), asupra (re)definirii și consolidării statului de drept în Europa. Totodată, autorii au abordat unele aspecte reglementate de dreptul Uniunii, care au intrat progresiv în dreptul național: drepturile omului (cu accent pe autonomia ordinii juridice europene în acest domeniu), dreptul bancar (cu referire la regimul aplicabil constituirii și funcționării băncilor de dezvoltare), dreptul penal (cu opinii privind crearea Parchetului European și a mandatului european de arestare prin prisma întrebărilor preliminare formulate de România la CJUE). Nu în ultimul rând, atenția se îndreaptă spre provocatoarele întrebări legate de transparența administrativă și de revoluția inteligenței artificiale în UE.

Departate de a-și fi propus analize exhaustive, autorii sunt mai mult concentrați pe cele două coordonate convergente ale construcției europene: extinderea și aprofundarea și reușesc să surprindă într-o manieră clară, riguroasă și actualizată această extraordinară creație a spiritului juridic european.

Aurora Ciucă

ROLUL TRATATULUI DE LA NISA ÎN EVOLUȚIA CONSTRUCȚIEI UNIUNII EUROPENE – ANALIZAT LA 20 DE ANI DE LA INTRAREA ÎN VIGOARE¹

Augustin FUEREA*

1. Aspecte generale

Retrospectiv privind, constatăm că deschiderile Uniunii Europene (UE), Consiliului Europei și ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) spre Europa Centrală și de Est și, în mod implicit spre România, pot fi plasate la nivelul anilor '90. De atunci, asistăm la atenuarea, până la dispariție, a bipolarismului economic, politic și militar, în sensul dispariției, pe de o parte, a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (CAER) în care membre² erau state din Europa Centrală și de Est, pe de altă parte, a socialismului/comunismului, respectiv a organizației militare arhicunoscută sub denumirea de „Tratatul de la Varșovia”³. În acest context, tot mai des și-a făcut loc în discursul politic conceptul de „globalizare”, fără a fi definit, însă, din perspectiva consecințelor politico-juridice ori din punctul de vedere al avantajelor vs. dezavantajelor, al punctelor tari ori slabe, dacă am avea în vedere o posibilă analiză SWOT.

Este tentantă realizarea unei cercetări pluridisciplinare a transformărilor petrecute în cei peste 30 de ani de la schimbarea regimurilor politice în multe

¹ Varianta în limba engleză a prezentului articol (*The Role of The Nice Treaty in The Evolution of the European Union – Analysed 20 Years After Its Entry Into Force*) a fost publicată în volumul Conferinței Internaționale *Challenges of the Knowledge Society*, ediția a XVI-a - CKS 2023, „Nicolae Titulescu” University Publishing House, pp. 272 – 281.

* Prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Univ. „Nicolae Titulescu” din București, e-mail: augustin.fuerea@univnt.ro.

² Statele membre ale CAER au fost: Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, Republica Democrată Germană, Republica Populară Bulgară, Republica Populară Polonă, Republica Socialistă Cehoslovacă, Republica Populară Ungară și Republica Populară Română/Republica Socialistă România.

³ Din „Tratatul de la Varșovia” au făcut parte: Republica Populară Albaneză, Republica Socialistă Cehoslovacă, Republica Populară Polonă, Republica Democrată Germană, Republica Populară Română/Republica Socialistă România, Republica Populară Ungară, Republica Populară Bulgară, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste.

dintre statele europene, cercetare care, cu siguranță se realizează în această perioadă, în instituțiile de specialitate, la nivel național și internațional. Spun „în această perioadă”, raportându-mi afirmația la una dintre cele mai importante caracteristici ale istoriei, și anume *ciclicitatea* acesteia și, în mod implicit, la dinamica înregistrată. Cum altfel putem defini ciclicitatea, decât ca fiind o repetare a unor procese, fenomene (economice, politice, sociale și, de ce nu, militare) la un anumit interval de timp. Care ar fi acel interval de timp? Poate fi unul mai scurt sau mai lung, în funcție de dezvoltarea societății, în ansamblul acesteia. Cu cât societatea cunoaște o dezvoltare mai accentuată, cu atât dinamica este mai mare, influențând, în mod direct, ciclicitatea, inclusiv a istoriei.

Prin demersul nostru, nu ne propunem să intrăm în amănunte referitoare la acest caracter pluridisciplinar al unei posibile analize. Interesul nostru se circumscrie opțiunii clar conturate la nivelul statului român, încă din anul 1990, cu privire la aderarea la Consiliul Europei, NATO și UE. Această ordine nu este una întâmplătoare, ea reprezentând eforturile făcute de țara noastră, în toate planurile, pentru aderarea la 1 ianuarie 2007 la Uniunea Europeană. Astfel, a fost nevoie ca statul român să adere la Consiliul Europei (în anul 1993) și să dobândească statutul de stat parte la Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în anul 1994), pentru a face dovada faptului că este îndeplinit criteriul politic necesar aderării la UE. Aderare la NATO (în anul 2004) a fost necesară pentru a convinge viitorii parteneri din statele membre ale UE că România este, deopotrivă, și un stat furnizor de securitate, nu doar unul consumator de securitate (beneficiar). Revizuirea și republicarea Constituției (în anul 2003), dar și dobândirea, de către România, în anul 2004, a statutului stat cu economie de piață funcțională, capabilă să facă față presiunilor generate de concurența existentă la nivelul UE (raportul cerere – ofertă) reprezintă concretizarea eforturilor necesare pentru îndeplinirea criteriilor juridice și economice necesare aderării la UE.

De fapt, acesta este chiar obiectivul principal al cercetării noastre: identificarea evoluțiilor în demersul destul de generos al statutelor succesiv dobândite pentru aderarea la UE: a) stat asociat; b) stat candidat la aderare; c) stat în curs de aderare; d) stat membru.

În tot acest parcurs, este important să identificăm care este locul Tratatului de la Nisa în ansamblul tratatelor modificatoare ale Uniunii Europene, din perspectiva elementelor de reformă multiplă pe care le-a fundamentat, unele

dintre acestea având relevanță asupra locului pe care țara noastră îl are în cadrul instituțiilor Uniunii Europene și în ierarhia tuturor statelor membre ale Uniunii Europene. Tratatul de la Nisa „realizează o adaptare a structurii create pentru o organizație ce avea, la început, în componența sa numai 6 state membre la realitățile impuse de o Europă unită”⁴, care, la vremea respectivă, se credea că va număra 30 de state.

2. Locul Tratatului de la Nisa (2001/2003) în ansamblul ordinii juridice a Uniunii Europene

Potrivit criteriului forței juridice a normelor care compun ordinea juridică a Uniunii Europene, Tratatul de la Nisa reprezintă un izvor primar modificator, care are forță juridică fundamentală de la care nu se poate deroga decât printr-un instrument juridic similar.

Caracterul modificator îl situează, în timp, după Tratatul de la Maastricht (1992/1993) și Amsterdama (1997/1999), ambele fiind precedate de Tratatul de la Bruxelles (1965/1967) și Actul Unic European⁵ (1986/1987).

Pentru noi, luând în considerare contextul enunțat anterior, de după anul 1990, relevante sunt Tratatul de la Maastricht și cel de la Amsterdam, ambele precedând Tratatul de la Nisa, la care se adaugă Tratatul de la Lisabona, care îi succedă. Toate acestea au o importanță deosebită pentru statele din Europa Centrală și de Est, inclusiv pentru țara noastră.

După prezentarea generală a elementelor de reformă realizate prin Tratatul de la Maastricht și Amsterdama, vom analiza elementele de reformă avute în vedere de Tratatul de la Nisa, cu exemplificare concretă pentru țara noastră.

A. Tratatul de la Maastricht (semnat la data de 7 februarie 1992 și intrat în vigoare după ratificarea sa de către cele 12⁶ state membre ale UE, la acea vreme, la data de 1 noiembrie 1993) este primul tratat modificator care își propune, între altele, continuarea procesului de construcție comunitară, dar

⁴ Mihaela Augustina Dumitrașcu, Roxana-Mariana Popescu, *Dreptul Uniunii Europene. Sinteze și aplicații*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 29.

⁵ Actul Unic European „reprezintă un moment deosebit de important în construcția comunitară, deoarece la momentul adoptării (1986) s-au suprimat ultimele piedici din calea liberei circulații, lărgind, totodată, competențele comunitare” (Laura-Cristiana Spătaru-Negură, *Protecția internațională a drepturilor omului. Note de curs*, Editura Hamangiu, București, 2019, p. 73).

⁶ Franța, Germania, Italia, Belgia, Țările de Jos, Luxemburg, Marea Britanie, Danemarca, Irlanda, Grecia, Spania și Portugalia.

într-un nou context determinat de strategia stabilită în acea perioadă cu privire la continuarea extinderii Uniunii Europene spre Europa Centrală și de Est.

Meritul Tratatului de la Maastricht, în denumirea sa corectă și completă Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), constă în faptul că acesta consacră, pentru prima dată, prin voința statelor membre, denumirea de „Uniunea Europeană”, dar nu ca subiect de drept internațional cu personalitate juridică, ci, pentru o perioadă de 16 ani (1993-2009), doar ca entitate *sui generis*. Personalitatea juridică, specifică organizațiilor internaționale, păstrând-o, în continuare, cele 3 Comunități Europene⁷. Uniunea Europeană este dotată cu 3 piloni pe care, până la Tratatul de la Lisabona (2007/2009), și-a sprijinit existența și funcționarea, și anume: pilonul I – pilonul comunitar, de integrare, constituit din cele 3 Comunități Europene; pilonul II – politica externă și de securitate comună și cel de-al 3-lea pilon – justiția și afacerile interne (pilon de cooperare). În literatura de specialitate se consideră „că Tratatul de la Maastricht, deși (...) reprezintă un singur instrument juridic internațional, prin conținutul său are o dublă valență: este un tratat modificator în ceea ce privește modificările aduse tratatelor originare și, în același timp este și un tratat originar”⁸.

Potrivit art. A alin. (2) TUE, Uniunea Europeană reprezintă „o nouă etapă în procesul care creează o uniune din ce în ce mai strânsă între popoarele Europei, în care deciziile sunt luate cât mai aproape de cetățeni”, aceasta propunându-și ca misiune, „organizarea, într-un mod cât mai coerent și solidar, a relațiilor între statele membre și între popoarele lor”.

Cele mai consistente modificări, din perspectiva denumirii, a obiectivelor, a competențelor comunitare și a instituțiilor, vizează Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene. Odată cu intrarea în vigoare a TUE, denumirea Comunității Economice Europene și a tratatului care a constituit-o se modifică în „Comunitatea Europeană”, respectiv „Tratatul de instituire a Comunității Europene”.

Alte elemente de noutate, în sinteză, sunt următoarele: consacrarea cetățeniei Uniunii Europene, stabilirea obiectivului privind realizarea Uniunii Economice și Monetare (UEM) și includerea între prioritățile Uniunii Europene

⁷ Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului, Comunitatea Economică Europeană/Comunitatea Europeană; Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (EURATOM).

⁸ Roxana-Mariana Popescu, *Introducere în dreptul Uniunii Europene*, Editura Universul Juridic, București, 2011, p. 60.

a unei uniuni politice între statele membre, în sensul unei politici externe și de securitate comună, care, pe termen lung, să includă și politica de apărare, nefiind ignorată nici dimensiunea economică a apărării/securității comune.

Tratatul de la Maastricht „a îmbunătățit funcționarea instituțiilor și a consolidat puterile de co-decizie legislativă și de control ale Parlamentului European”⁹.

Pilonul al II-lea (politica externă și de securitate comună) pune un accent deosebit asupra pozițiilor și acțiunilor comune fără o consacrare expresă a domeniului apărării, lucru pe care, însă, îl găsim ca fiind foarte bine conturat în cadrul celui de-al III-lea pilon, cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne.

Tratatele de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului și a Comunității Europene a Energiei Atomice au cunoscut modificări exclusiv din punctul de vedere al instituțiilor, corelate cu cele din Tratatul de constituire a Comunității Economice Europene.

B. Tratatul de la Amsterdam (1997/1999) „a contribuit la transformarea (...) Europei Occidentale și Centrale într-un stat confederativ, cu valută europeană unică – euro”¹⁰.

Intrând în categoria izvoarelor primare ale dreptului Uniunii Europene, având caracter modificator, rațiunile adoptării acestui tratat au vizat evoluțiile înregistrate, pe de o parte, de perioada destul de mare care a trecut de la intrarea în vigoare a tratatelor de instituire a Comunităților Europene și, pe de altă parte, de perioada, mai scurtă, care a trecut de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht.

În centrul atenției decidenților de la acea etapă a stat necesitatea actualizării obiectivelor Uniunii Europene prin dorința de a crea instituții care să transpună caracterul democratic al acțiunilor întreprinse și în care cetățeanul să se poată manifesta pe deplin.

Din perspectivă instituțională, chiar dacă prin Tratatul de la Maastricht funcționarea instituțiilor a cunoscut progrese importante, obiectivul privind simplificarea activității, a funcționării acestor instituții era departe de a prinde contur (îndeosebi într-o serie de domenii noi, cum ar fi: moneda unică și

⁹ Augustin Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, ediția a VI-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 70.

¹⁰ Alexandru Burian, *Geopolitica lumii contemporane*, ediția a II-a, Editura Centrul Editorial-Poligrafic al USM, Chișinău, 2008, p. 216-217.

cooperarea economică). Aceste aspecte au fost avute în vedere prin Tratatul de la Amsterdam, îndeosebi în partea destinată „simplificării tratatelor”.

Tratatul de la Amsterdam rămâne în istoria evoluției izvoarelor dreptului primar al UE și ca fiind tratatul prin intermediul căruia cel de-al treilea pilon și-a schimbat denumirea din „cooperare în domeniul justiției și afacerilor interne” în „cooperare polițienească și judiciară în materie penală”. Justificarea acestei schimbări ne este oferită de faptul că tratatul consacră realizarea unui „spațiu de libertate, securitate și justiție”. Cel de-al treilea pilon se restrânge sub aspectul domeniilor care intră sub incidența sa, în sensul că unele dintre acestea au fost transferate în primul pilon (de ex.: migrația și azilul).

Pe lângă faptul că Tratatul de la Amsterdam a adus modificări instituționale, extinzând procedura codeciziei și majoritatea calificată la noi domenii, au fost multiplicat și competențele Curții de Justiție direct proporțional cu domeniile care au fost transferate de la pilonul al III-lea la primul pilon.

În perioada 1996-1999, România deținea (din anul 1995) statutul de stat asociat¹¹, motiv pentru care, de interes pentru țara noastră au fost și acele modificări privind condițiile pe care statele era necesar să le îndeplinească în vederea aderării. Sediul materiei îl reprezintă art. 49 TUE. Fără a modifica procedura urmată, se precizează faptul că statele candidate trebuie să fie state europene, să accepte acquis-ul comunitar și să respecte principiile stabilite prin art. 6 alin. (1) TUE privind: libertatea, democrația, respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a statului de drept.

Când ne referim la Tratatul de la Amsterdam, avem în vedere faptul că, timp de aproape un an, negocierile pentru definitivarea acestuia nu au înaintat prea mult, cauza principală regăsindu-se în ostilitățile evidente ale Marii Britanii. Într-un context în care eurooptimismul era în cădere liberă, lăsând loc euroscepticilor, „Consiliul European de la Amsterdam adoptă, la ora 4 dimineața a zilei de 18 iunie 1997, versiunea provizorie a Proiectului Tratatului de la Amsterdam”¹². „Cu mici modificări, textul respectiv a fost definitiv adoptat la 2 octombrie 1997 în cadrul reuniunii organizate tot la Amsterdam, a

¹¹ Potrivit *Acordului european instituind o asocierie între România, pe de o parte, și Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de altă parte*, ratificat de România prin Legea nr. 20/1993, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 73 din 12 aprilie 1993.

¹² *** , *Tratatul de la Amsterdam*, (Introducere, selecție și traducere de Theodor Tudoroiu), Editura Lucretius, București, 1999, p. 11.

miniștrilor de Externe ai Celor Cincisprezece^{13,14}. Textul Tratatului care a intrat în vigoare în anul 1999 a fost unanim recunoscut ca fiind un „text absolut dezamăgitor și a cărui principală trăsătură este amânarea principalelor decizii pentru un viitor incert”¹⁵.

C. Tratatul de la Nisa (2001/2003) are rolul de a desăvârși, în materie de reformă, inclusiv instituțională, obiectivele propuse prin Tratatul de la Amsterdam și rămase la stadiul de obiective, dar și de a anticipa reușitele Tratatului de la Lisabona.

Una dintre problemele rămase în așteptare a fost cea a reformei instituționale, surmontată parțial prin Tratatul de la Nisa. Rezolvarea parțială a acestei probleme are legătură cu cea mai mare extindere a Uniunii Europene (în anii 2004¹⁶, 2007¹⁷ și 2013¹⁸), de la cele 15 state la cele 25, 27, 28 de state membre, din punctul de vedere al unui posibil blocaj instituțional avut în vedere de Tratatul de la Nisa și continuat, sub aspectul unor soluții de compromis, prin Tratatul de la Lisabona. De ce? Pentru că, în mod firesc, sistemul instituțional propus de Jean Monnet a fost gândit să răspundă unor nevoi privind existența și funcționarea Comunităților Europene, ca organizații internaționale care aveau în componența lor 6 state. Ulterior, acestea s-au extins, treptat, la 9, 10, 12 și 15 state membre, fapt care a impus unele adaptări, cu precădere ale mecanismului decizional (sistemul votului unanim, de exemplu, fiind înlocuit, gradual, cu cel al votului cu majoritate, în domenii care, tot gradual, au intrat în competența exclusivă a Uniunii Europene sau în care competența UE a fost partajată cu cea a statelor membre).

O întrebare, care în mod inevitabil apare, este aceea a necesității adoptării Tratatului de la Nisa, în anul 2001 (fiind semnat la numai doi ani de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam) cu luarea în considerare a faptului că, de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Nisa (în anul 2003) și până la semnarea unui nou Tratat (de la Lisabona, în anul 2007) nu au trecut mai mult de 4 ani, iar de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona (1 decembrie 2009) și până în prezent, au trecut mai mult de 13 ani.

¹³ Franța a fost ultimul stat care a ratificat Tratatul de la Amsterdam.

¹⁴ ***, *Tratatul de la Amsterdam, op. cit.*, p. 11 (nota de subsol 4).

¹⁵ *Ibidem*, nota de subsol 5.

¹⁶ Statele care au aderat în anul 2004 sunt următoarele: Cehia, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Slovacia, Slovenia și Ungaria.

¹⁷ În acest an au aderat România și Bulgaria.

¹⁸ În anul acesta a aderat Croația.

Răspunsul îl găsim, inclusiv, în doctrina acelei etape, potrivit căreia „după eșecul de la Amsterdam, o nouă conferință interguvernamentală [urma să fie] lansată în (...) luna martie a anului viitor”¹⁹ pentru că „propunerile abundă, deja; doar în ultima lună au fost redactate nu mai puțin de patru documente privind reforma instituțiilor²⁰ comunitare”²¹.

Din perspectiva previziunilor și atunci, ca și acum la peste 20 de ani de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Nisa, semnele de întrebare, îndoielile și chiar incertitudinile erau și unele sunt și acum mai mult decât evidente. Astfel, chiar în anul 1999, se aprecia că „este foarte greu să se prevadă (...) dacă viitoarele negocieri nu vor avea soarta celor de la Amsterdam și dacă nu se va recurge la o nouă temporizare, cu atât mai mult cu cât aderarea inițială a unui număr redus de noi membri și prelungirea procedurilor de aderare pot lăsa o marjă de manevră de cinci, șapte sau chiar zece ani, în virtutea eternului principiu *il est urgent d'attendre*”²². Toate acestea s-au petrecut cu luarea în considerare a deciziei politice venite din partea statelor fondatoare ale Comunităților Europene.

Pe scurt, Tratatul de la Nisa „a rezolvat *temele de acasă* fixate prin punctele Amsterdam – left-overs și a creat *capacitatea de lărgire*”²³, extindere a Uniunii Europene.

Modificările, considerate esențiale, pe care „Nisa” le-a adus sunt multiple, pornind de la aspectele care au fost considerate veritabile eșecuri ale Tratatului de la Amsterdam și culminând cu cele care anticipau inevitabila extindere a Uniunii Europene, extindere care era necesar să fie corelată cu dezvoltările calitative și cantitative înregistrate de dinamica specifică celui de-al III-lea mileniu (este primul tratat al Uniunii Europene din acest mileniu), în general, și cea legislativă (vizând adoptarea legislației derivate), în special.

Analizat din punct de vedere tehnic, Tratatul de la Nisa (care are o structură adecvată pentru un astfel de instrument juridic de drept internațional:

¹⁹ ***, *Tratatul de la Amsterdam, op. cit.*, p. 11.

²⁰ Pentru detalii, a se vedea Augustin Fuerea, *Permanența procesului de reformă instituțională în cadrul Uniunii Europene*, Revista Română de Drept comunitar nr. 2/2003, pp. 9-23.

²¹ ***, *Tratatul de la Amsterdam, op. cit.*, p. 16.

²² Ibidem, p. 17.

²³ Gyula Fabian, *Drept instituțional comunitar*, ediția a II-a, cu referire la Tratatul de aderare a României la Constituția UE, Tribunalul Funcției Publice și Eurojust, Editura Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2006, p. 106.